

Ədəbiyyat ƏZƏTİ

www.edebiyatqazeti.com

ادبیات گزتی

26 noyabr 2010-cu il № 45-46 (3744-45) 1934-cü ildən çıxır

Mənim məqsədim... Cəhələri aradan qaldırmaq, elmləri, sənətləri inkişaf etdirmək, xalqlarımızın azadlığı, rifahı və sərəvətinin artması üçün, vətənin abadlaşdırılması üçün... ədalətə rəvac verməkdir.

M.F.Axundzadə

Azərbaycan xalqının milli ifxarı olan görkəmli mədəniyyət xadimi, xalqın azadlığı və səadəti uğrunda mübarizə aparın, nadir istedad, böyük əzmə malik olan Mirzə Fətəli Axundzadə bizə zəngin bir irs qoyub getmişdir. O, Azərbaycanda yeni realist ədəbiyyatın, xüsusən dramaturgiyanın banisi, materialist estetikanın ilk görkəmli nümayəndəsi olmuşdur.

XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində xalqın ictimai-tarixi və ədəbi-mədəni həyatında Mirzə Fətəli Axundzadə qədər müstəsna rol oynayan ikinci bir sənətkar olmamışdır. O, Azərbaycan ədəbiyyatımızda eyni zamanda fəlsəfi publisistikanın və ədəbi tənqidin nümayəndəsi kimi də tanınmışdır.

Azərbaycanda milli teatrın yaranması və inkişafı bilavasitə Mirzə Fətəli Axundzadənin adı ilə bağlıdır. Mirzə Fətəli Axundzadə yaradıcılığı ilə Azərbaycan ədəbiyyatını yeni ideyalarla, yeni insan xarakterləri və orijinal bədii surətlərlə zənginləşdirmişdir.

Bütövlükdə Mirzə Fətəli Axundzadənin yaradıcılığı Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində xüsusi bir mərhələ təşkil edir.

Azərbaycanın xalq şairi Səməd Vurğun Mirzə Fətəli Axundzadə haqqında deyirdi: "Dünya ədəbiyyatı tarixində bir çox yazıçılar var ki, onlar tarix səhnəsinə gəlmələri ilə neinki yeni bir ədəbiyyat yaratmışlar, eyni zamanda yeni bir tarix və öz xalqlarının mənaevi aləmində böyük bir epoxa yaratmışlar.

Bu yazıçılar öz dövrlərinin ən qabaqcıl ideyalarını özlərində canlandıraraq, öz əsrinin böyük siyasətçiləri və filosofları olaraq öz xalqlarının ictimai şüurunda tarixi bir dönüş yaratmışlar...

Azərbaycan xalqının atası, dahi dramaturq və filosof Mirzə Fətəli Axundzadə yuxarıda dediyim epoxa yaradan, tarix yaradan yazıçılar sırasına daxildir".

M.F.Axundzadə Azərbaycan ədəbiyyatında başlıca olaraq bir dramaturq kimi böyük və əvəzsiz xidmət göstərmiş, ədəbi şöhrət qazanmışdır. O, 1850-1855-ci illərdə bir-birinin ardınca yazdığı "Hekayəti-Molla İbrahimxəlil kimyagər", "Hekayəti-müsyö Jordan həkimi nəbatat və dərviş Məstəli şah - cadukini məşhur", "Hekayəti xırs Quldurbanan", "Sərgüzəşti-mərdi-

Mirzə Fətəli Axundzadə - 200

Rəssam: Oqtay Sadiqzadə

xəsis" və "Mürəfiə vəkillərinin hekayəti" adlı komediyaları ilə Azərbaycan ədəbiyyatında əsaslı bir dönüş yaratmış, onu yeni inkişaf yoluna salmışdır.

Öz çoxcəhətli yaradıcılığı ilə dünya yazıçı və mütəfəkkirləri sıra-

ti ilə başlanır. Sonra xronoloji qadada yazıçının həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri verilir. Dramaturqun heykəltəraş Fuad Salayev tərəfindən hazırlanmış büstü də sergi-ekspozisiyanın maraqlı materiallarından.

Rəssam Kazım Kazımzadənin "Mirzə Fətəli Axundzadə" əsərini "Həmsənəy Zərdəbiyyə" hədiyyə edir.

Böyük mütəfəkkir yazıçı

sına mənsub olan Mirzə Fətəli Axundzadə əsərlərində dövrün ictimai qayda-qanunlarına, zülm və özbaşnalığa, ədalətsizlik və qanunsuzluğa, nadanlığa qarşı çıxmış, doğma xalqının və ümumən Şərqi xalqlarının milli intibahı, iqtisadi-mədəni tərəqqisi, zəhmətkeş kütlələrin azad və xoşbəxt həyatı uğrunda fəal mübarizə aparmışdır. Yaradıcılığı ilə Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı tarixində parlaq səhifə açan M.F.Axundzadənin zəngin ədəbi irsini dövlətimiz hər zaman yüksək qiymətləndirmişdir. Yazıçının anadan olmasının 125, 175 illik yubileyi Azərbaycan ədəbiyyatında çox geniş qeyd olunmuşdur.

2012-ci ildə görkəmli ictimai-xadim və maarifçi Mirzə Fətəli Axundzadənin anadan olmasının 200 illiyi tamam olur. Yazıçının 200. illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 13 aprel 2010-cu il tarixində sərəncam imzalamışdır. Sərəncama əsasən Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədəbiyyat Muzeyi də üzünə düşən vəzifələri həyata keçirməyi planlaşdırılmışdır. Bu istiqamətdə muzeydə dramaturqa həsr olunmuş guşə yeni materiallarla zənginləşdirilmişdir.

Guşə böyük mütəfəkkirin portre-

Maral Rəhmanzadənin dramaturqun "Sərgüzəşti-mərdi-xəsis" əsərlərinə çəkilmiş illüstrasiyaları, "Müsyö Jordan və dərviş Məstəli şah" komediyası üçün geyim eskizləri guşədə öz əksini tapmışdır.

Azərbaycan ədəbiyyatşünasları və yazıçıları Mirzə Fətəli Axundzadə haqqında yazdıqları əsasında hazırlanmış "Məqalələr məcmuəsi" dramaturqun anadan olmasının 125, 175 illiyinə münasibətilə muzey əməkdaşları tərəfindən hazırlanmış program-dəvətnamələr, yazıçının yubileyi ilə əlaqədar nəşr olunmuş qəzet və jurnal materialları da muzeyimizdə nümayiş etdirilir və tamaşaçı marağına səbəb olur. Həmçinin, Mirzə Fətəli Axundzadənin əsərləri dəfələrlə Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Muziqili Drama Teatrında tamaşaya qoyulmuşdur ki, bu tamaşalardan fotolar da fondumuzda mühafizə olunur.

Böyük mütəfəkkir Mirzə Fətəli Axundzadənin zəngin ədəbi-bədii irsi muzey əməkdaşları tərəfindən hər zaman öyrənilir və muzeyə gələn tamaşaçılara geniş təbliğ olunur.

Zülfüyyə İSMAYİLOVA
Cəlil Məmmədquluzadə adına
Naxçıvan MR Ədəbiyyat
Muzeyinin böyük elmi işçisi